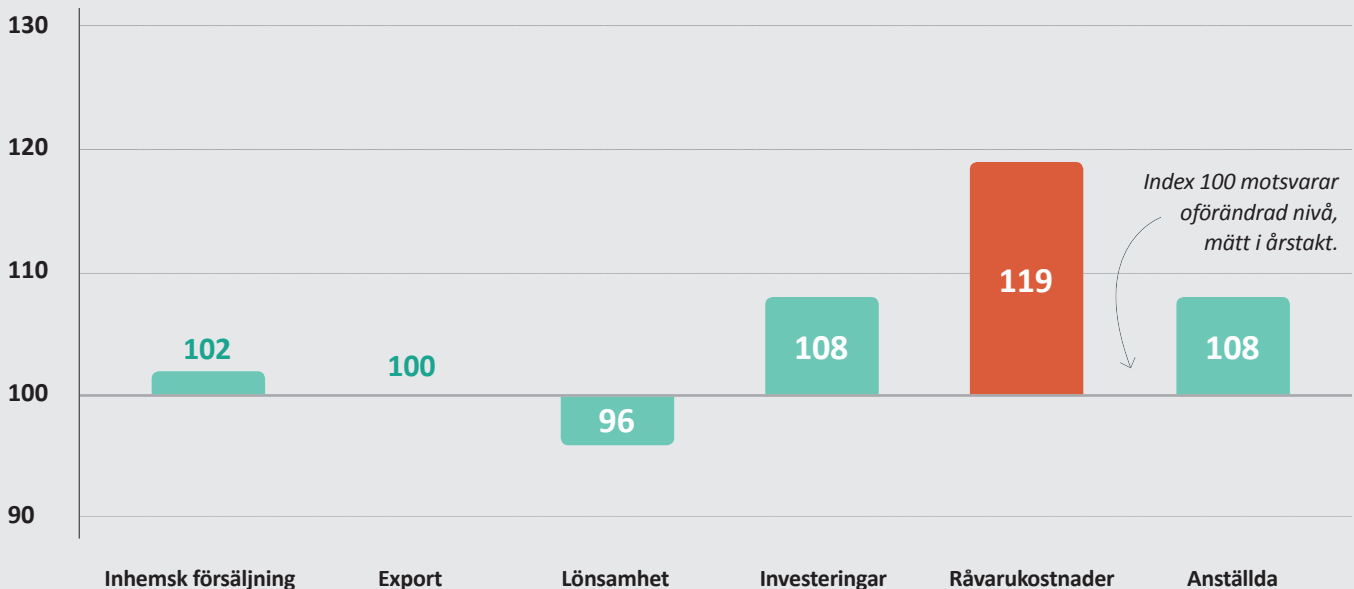

JUNI 2018

Konjunkturbrev

**INDEX ÖVER IKEM-FÖRETAGENS UTVECKLING UNDER Q1 2018, ÅRSTAKT.
INDEXVÄRDE ÖVER 100 INDIKERAR EN ÖKNING.**

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

Mycket tyder på att konjunkturtoppen är passerad

IKEM-företagen, som står för en femtedel av svensk industriproduktion, inledde 2018 med en svag leveransökning. Allra tydligast märktes det på exportmarknaden, som är avgörande för svensk kemi-, läkemedels-, plast- och gummi samt raffinaderiindustri. Där var volymerna oförändrade (årstakt). Därmed fortsätter den avmattning som påbörjades under sista kvartalet 2017. Kvartal ett innebar också, något oväntat, en minskad lönsamhet. Detta trots att både kapacitetsutnyttjande och produktivitet utvecklades fördelaktigt. Det handlar om att en ihållande ökning av företagens insats/råvarukostnad nu tar ut sin rätt. Någon avmattning på kostnadssidan ser inte heller ut att vara nära

IKEM
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige

förstående. Samtidigt ökar antalet anställda bland IKEM-företagen för andra kvartalet i rad. Företagen har haft en stark period och behöver nu investera i ny kompetens inom flera olika områden. Dessvärre uttrycker företagen att det är tufft att hitta den arbetskraft som eftersöks, allra tydligast gäller det för tekniker och ingenjörer. Kompetensbristen bland IKEM-företagen, liksom för svenskt näringsliv i allmänhet, bromsar utan tvekan tillväxten. Framförallt om trenden dras ut ytterligare några år framöver, då ökar rekryteringsbehovet ytterligare.

GLOBAL KONJUNKTUR OCH FRIHANDEL AVGÖRANDE FÖR IKEM-FÖRETAGEN

En delförklaring till första kvartalets blygsamma produktionsutveckling är det starka jämförelsekvartalet från 2017 (se bild 2). Fjolårets första halvår uppvisade allmänt en stabil tillväxt för IKEM-företagen, vilket ger en tuff jämförelseperiod även för innevarande kvartal. Parallellt med detta visar ledande indikatorer att en konjunkturtopp kan vara nära förestående. Det skulle i så fall ytterligare begränsa möjligheterna att tydligt överträffa senare års produktionsvolym.

Den underliggande globala tillväxten är dock robust och till stor del investeringsdriven. Inte minst Eurozonen, som utgör 40 procent av IKEM företagens exportmarknad, uppskattas växa med 2,4 procent (IMF) under 2018. Samtidigt ligger det en relativt större osäkerhet i tillväxtprognoser för närvarande, då det alltid är svårt att förutse när en konjunkturtopp är uppnådd och övergår i en försiktigare tillväxtfas. Det är ännu för tidigt att säkert säga hur resten av året gestaltar sig, även om ledande indikatorer pekar mot en avmattning, till exempel har näringslivsförtroendet bland flertalet större EURO-medlemmar vänt ner från höga nivåer. IKEM-företagen själva räknar med en ökad produktionsvolym det kommande halvåret, uttryckt i index 112.

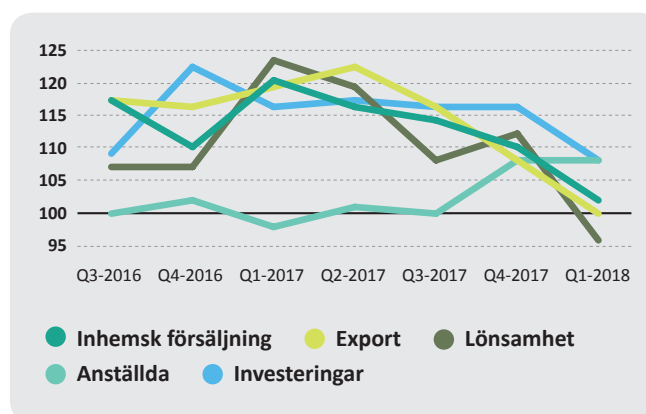
Även politiska faktorer påverkar utvecklingen. En i grunden stark global konjunktur är inte okänslig för konstanta utspel från USA:s president om att begränsa den fria handeln, eller hot om att straffa enskilda företag som handlar med IRAN etc. På marginalen bidrar det till en osäkerhet som hämmar både handel och investeringar, vilket i slutändan också kan slå mot svenska IKEM-företags exportmöjligheter. I den globala miljö som svensk industriproduktion numera verkar i, står och faller vi med att den liberala världshandelsordningen upprätthålls och utvecklas i rätt riktning.

SVAG KRONA INTE BRA FÖR ALLA

Den svenska kronan har fortsatt sin kräftgång under inledningen av 2018. Enligt slitna nationalekonomiska sambandsmodeller skall det gynna svensk varuexport och öka lönsamheten för de exporterande företagen. Dessa modeller är dock inte anpassade efter en tid då produktionen blivit alltmer komplex

BILD 2. IKEM:S KONJUNKTURINDEX TIDSSERIE Q3 2016–Q1 2018. VÄRDE 100 MOTSVARAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING I ÅRSTAKT.

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

och global. Svensk industri är en liten men viktig kugge i stora produktionskedjor där insatsvaror transporteras kors och tvärs över världen och sätts samman till färdiga produkter där det är mest fördelaktigt. Av den anledningen är det inte givet att en svag SEK i slutänden gynnar de företag som verkar i Sverige och som är en del av dessa globala värdekedjor.

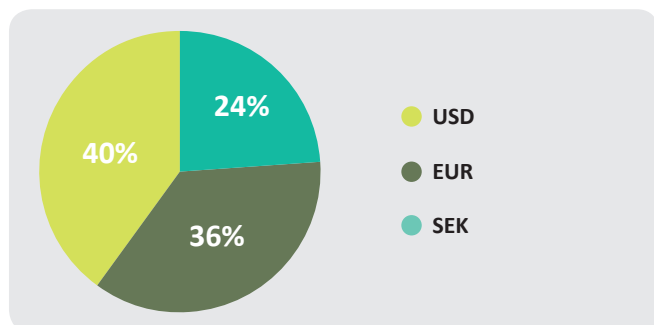
IKEM-företagen verkar direkt, eller indirekt, till mycket stor del på den globala marknaden. Som både inköpare av råvaror prissatta i EUR eller USD, eller som exportörer till olika marknader, ofta i USD- eller EURO-valuta.

Av IKEM-företagens transaktioner mellan de tre viktigaste valutorna EUR, USD och SEK sker cirka 36 procent i EURO och cirka 40 procent i USD. Resterande 24 procent är rena SEK-transaktioner. Hur en svag SEK påverkar det enskilda företaget beror i sin tur på en rad olika omständigheter kring fördelningen av kostnader i USD och EUR, respektive fördelningen av valutor för intäkterna. Att skolboken, utifrån ett IKEM-perspektiv, inte är giltig rakt över hela linjen visar svaren på vår fråga om nettoeffekten av en svag SEK/USD och svag SEK/EUR på företagets affärer.

När det gäller SEK/EUR kursen visar det sig i själva verket att något fler företag är förlorare (44%) på en svag SEK än motsatsen (41%). Resterande andel (16%) förhåller sig neutral till en fluktuerande SEK/EUR kurs. När det gäller SEK/USD förhållandet är andelen (49%) som gynnas av en svag SEK större än andelen (28%) som påverkas negativt. En fjärdedel har ett neutralt förhållande till SEK/USD-kursen. Totalt sett, om vi bortser från de företag som har ett neutralt förhållande till SEK-kursen, är det en viss övervikt företag som gynnas av en svag SEK, men det är uppenbart att det inte är en entydig bild som stämmer för alla IKEM-företag.

BILD 3. HUR STOR ANDEL AV FÖRETAGETS TRANSAKTIONER ÄGER RUM I SEK, USD OCH EUR?

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

TABELL 1. HUR PÅVERKAS FÖRETAGET AV EN SVAG SEK/USD OCH SEK/EUR?

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

	USD	EUR
Negativ inverkan	28%	44%
Neutral inverkan	23%	16%
Positiv inverkan	49%	41%

GYNNAR ETT SVENSKT EURO-MEDLEMSKAP AFFÄRERNA?

I själva verket gör en oförutsägbar valutakurs att många företag får svårt att prognostisera kostnader och intäkter. Transaktionskostnaderna ökar helt enkelt. En del företag löser det genom att handla på termin, man betalar en premie för att kunna säkerställa kostnads- och intäktsflöden till en fast valutakurs under en given tidsperiod. Men det är i sig är en transaktionskostnad som vore helt onödig om SEK-värdet var stabilare över tid. Ett svenskt EURO-medlemskap skulle exempelvis lösa stora delar av de ökade transaktionskostnader en svajig SEK ger upphov till.

TABELL 2. HUR STÄLLER SIG FÖRETAGET TILL ETT SVENSKT EURO-MEDLEMSKAP UTIFRÅN FÖRETAGETS AFFÄRSNYTTA?

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

Positiv	37%
Negativ	8%
Ingen uppfattning	55%

Företagen fick svara på frågan kring hur man utifrån ett företagsperspektiv ser på ett svenskt EURO-medlemskap. En majoritet (55%) av företagen har inte någon uppfattning i frågan. EURO-anslutningen har ju alltsedan folkomröstningen 2003 varit i princip osynlig i svensk debatt, och har först under det senaste halvåret efter SEK branta värdetapp åter kommit upp på bordet. Av de företag som däremot uttrycker en åsikt om ett eventuellt EURO-medlemskap (totalt 45% av respondenterna), angav 82 procent att deras företag skulle gynnas affärsmässigt. Endast 18 procent menade att företagets affärer skulle missgynnas av en EURO-anslutning.

KOSTNADSÖKNINGARNA SÄTTER PRESS PÅ LÖNSAMHETEN

Trots att IKEM-företagen befinner sig på (eller nära) toppen av en högkonjunktur med ett högt kapacitetsutnyttjande (88%) och med en positiv produktivitetsutveckling för en stor andel företag utvecklades lönsamheten svagt under Q1 (bild 4). En längre tids betydande kostnadsökningar på insats/råvaruinköpen (bild 2) kan inte uppvägas av högkonjunktur och högt kapacitetsutnyttjande. Företagen förefaller alltså ha nått en gräns för hur de kan kompensera sig för ökade kostnader genom prisjusteringar på sina leveranser, i alla fall på kort sikt. Inget tyder heller för närvarande på någon avmattning när det gäller kostnadsutvecklingen på industri- och energiråvaror, varför lönsamheten riskerar att fortsätta utvecklas försiktigt (bild 5).

BILD 4. HUR UTVECKLADES FÖRETAGETS PRODUKTIVITET UNDER Q1 JÄMFÖRT MED SAMMA PERIOD FÖR ETT ÅR SEDAN?

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

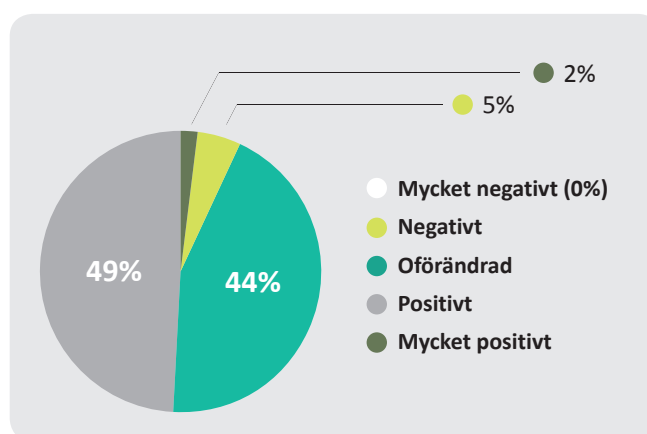
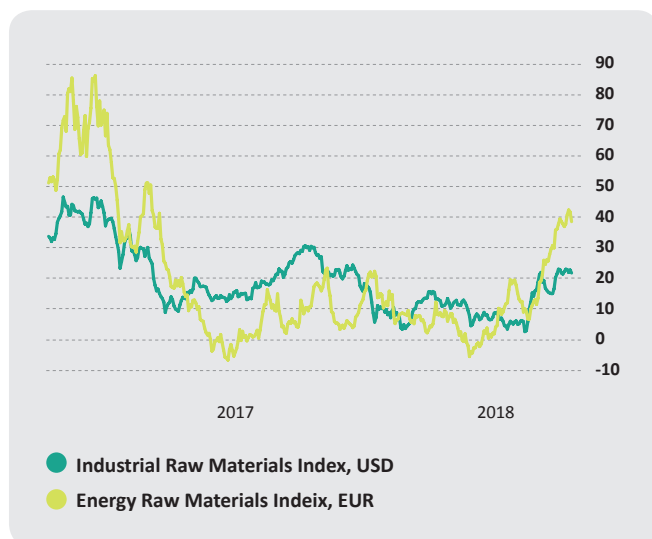

BILD 5. INDUSTRI- OCH ENERGIRÅVARUINDEX. ÅRSTAKTSFÖRÄNDRING I PROCENT.

Källa: HWWI/Macrobond

KOMPETENSBRISTEN FÖRVÄRRAD!

För andra kvartalet i följd rapporterar företagen om ett ökat antal sysselsatta, något av ett trendbrott i förhållande till senare års utveckling. Anställningspotentialen är dock större än utfallet. Kompetensbristen är numera en väletablerad verklighet bland IKEM-företagen, liksom inom stora delar av svenskt näringsliv, och ett allvarligt bakslag i företagens ambitioner att växa. I sin förlängning leder det till en ovälkommen avmattning i ekonomin som helhet.

När det gäller nyckelfunktioner såsom tekniker eller ingenjörer anger knappt/drygt 40 procent av företagen att de har stora svårigheter att hitta rätt personal. Om svarsalternativen vissa svårighet och stora svårigheter läggs samman framträder bilden att en stor andel av företagen även har utmaningar när det gäller att hitta processoperatörer och kemister. Eftersom andra industrigrenar, liksom branscher inom tjänstenäringarna, till stor del letar efter samma typ av kompetens som IKEM-företagen är det svårt att se någon kortsiktig lösning på rekryteringsbehovet.

Företagen kommer att behöva se bortom Sveriges gränser för att hitta den kompetens de eftersöker. Då måste de förvisso ges de möjligheterna utan att stoppas av nya svenska regler ämnade att verka återhållande på arbetskraftsinvandring. Det skulle vara kontraproduktivt ur ett svenskt konkurrenskraftsperspektiv.

TABELL 3. HUR SER REKRYTERINGSLÄGET UT FÖR NÄRVARANDE AV FÖLJANDE DEFINIERADE YRKESGRUPPER?

Källa: IKEM:s konjunkturenkät

	Inga svårigheter	Vissa svårigheter	Stora svårigheter
Processoperatör	37%	57%	6%
Tekniker	35%	22%	44%
Ingenjörer	35%	25%	39%
Kemist	36%	50%	14%
IT	49%	47%	4%
Övriga tjänster	55%	43%	2%

IKEM:s medlemsföretag verkar inom det breda spannet av plast-, gummi-, kemi- och läkemedelsproduktion. Branschens totala förädlingsvärde uppgår till en knappt femtedel av den totala industriproduktionen i Sverige. Exportvärdet var 270 miljarder kronor år 2017. Samtliga redovisade svar, där annat ej anges, från konjunkturenkäten är omsättningsviktade med företagets omsättning. Konjunkturbrevet redovisas för varje kvartal.

För frågor kontakta:

Carl Eckerdal, chefekonom
0704-97 11 98,
carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden
www.ikem.se